

Juli Palou Sangrà i Montserrat Fons Esteve
(coord.)

La competència plurilingüe a l'escola

Experiències i reflexions

Octaedro 

Col·lecció Horitzons-Educació

Títol: *La competència plurilingüe a l'escola. Experiències i reflexions*

Primera edició: novembre de 2019

© Juli Palou Sangrà i Montserrat Fons Esteve (coord.)

© De esta edición:

Editorial Octaedro, S.L.
C. Bailèn, 5 – 08010 Barcelona
Tel.: 93 246 40 02
octaedro@octaedro.com
www.octaedro.cat

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb l'autorització dels seus titulars, llevat de les excepcions previstes a la llei. Dirigeixi's a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessita fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra.

ISBN: 978-84-17667-95-5

Dipòsit legal: B 27142-2019

Disseny i producció: Editorial Octaedro

Impressió: Masquelibros

Imprès a la UE – *Printed in UE*

Sumari

Entrada

MONTSERRAT FONS I JULI PALOU

Escoles participants

1. Fer visibles les llengües: acollir

1.1. Primer pas: descobrir l'entorn

JORDINA CODINACHS, XAVIER PLANÀS I ANNA VILARÓ

1.2. Aprendre de i amb els relats de vida lingüística

MONTSERRAT COMA, JULI PALOU I MONTSERRAT PIÑOL

1.3. L'oral i l'escrit, diferents formes de representació

MONTSERRAT FONS I MIREIA PÉREZ-PEITX

2. Conèixer i reconèixer: crear vincles

2.1. Parlem de llengües amb els «Projectes compartits»

MÍRIAM CABRÉ, CARMÉ GÜELL I ISABEL VILAGRAN

2.2. Les llengües de les famílies entren a l'escola

MONTSERRAT COMA, MARIA MOYA I MONTSERRAT PIÑOL

2.3. Les capsas de vida

MARIA MARCOS I NÚRIA SÁNCHEZ-QUINTANA

2.4. Les llengües a l'escola de la presó

GEMMA CASASAYAS, BLANCA SÁNCHEZ I IRENE TORT

3. Transitar entre les llengües: contrastar per aprendre

3.1. El projecte «Contes en família»

ALESSIA CORSI I MÍRIAM TURRÓ

3.2. Plurilingüisme i intercomprensió

ENCARNACIÓN CARRASCO I JUAN ANTONIO SOLER

3.3. Les llengües puguen a l'escenari: una Rínxols d'Or plurilingüe

MARIA MARCOS, SANDRA MEMMINGER I EVA TRESSERRAS

3.4. La reflexió metalingüística a l'aula

NEUS FRIGOLÉ I EVA TRESSERRAS

4. La formació dels docents

4.1. La reflexió sobre el plurilingüisme a través de les narratives multimodals

MÍRIAM CABRÉ I JULI PALOU

4.2. El sistema de creences en la formació del professorat

MIREIA PÉREZ-PEITX I NÚRIA SÁNCHEZ-QUINTANA

Bibliografia general

Coda

MARGARIDA CAMBRA

Glossari

ISABEL CIVERA

Sobre els autors

Entrada

MONTSERRAT FONTS I JULI PALOU

El llibre que teniu a les mans té una columna vertebral formada per tres conceptes clau. El primer és *acollir*. En alguna ocasió hem pogut constatar que en un centre educatiu on conviuen més de vint llengües només n'apareixen una o dues als murals que hi ha penjats a les parets. Fa anys que vam aprendre que quan algú entra per la porta de l'escola o de l'institut ha de fer-ho amb tot el seu bagatge, el personal, el cultural i el lingüístic. Un cop dins, hem de mostrar-nos atents a aquest bagatge, perquè és el fonament sobre el qual ha de transcórrer el procés d'aprendre. Hi havia una metàfora relacionada amb aquesta idea que era molt aclaridora. La metàfora usava –i usa, encara– els termes de *submersió* i d'*immersió*. *Submergir* és posar a sota; en canvi, *immergir* és situar a dins. La submersió amaga, la immersió contextualitza. A l'aula de música, als fulls informatius, a l'hora de pensar quines festes se celebren, etc., no podem ofegar la realitat lingüística i cultural present en el centre educatiu. Les llengües, així com les cultures, s'han de poder veure, s'han de poder respirar tan bon punt s'ha traspassat la porta. Acollir, perquè no és senzill viure en un exili imposat.

El segon concepte és *crear vincles*. Crear vincles és, d'alguna manera, protegir l'altre. No, no pensem en una protecció infantilitzadora de l'altre, sinó en la trobada amb aquell que no és dels meus, del meu clan, i del qual no tinc gaires referents. Crear vincles és omplir aquest espai buit que existeix entre el meu món i un món del qual no sé moltes coses o les que sé massa sovint fan tuf d'estereotip. No hi ha dubte que aquest buit s'omple amb paraules, però també amb allò que anomenem *simpatia*, és a dir,

la capacitat de buscar l'espai on convergeixen experiències i sentiments. Aproximar-se a l'altre sense deixar-se dur pels prejudicis, amb la voluntat de trencar les possibles asimetries que puguin existir perquè l'altre no parla com jo, perquè no és d'aquí, perquè desconeix els nostres costums, etc. Crear vincles comporta allò que alguns autors anomenen *descentrar-se*, d'altres *exposar-se a la diferència* i uns altres *reduir la distància social*. Sigui quin sigui el terme, sempre hi ha un lloc on coincideixen, que podem sintetitzar de la manera següent: s'ha de tenir la capacitat de sortir del propi *jo* i de la manera com els meus pensen i viuen el món per afegir-se i implicar-se en un espai col·lectiu. Crear vincles, perquè tothom necessita sentir-se respectat per la llei, valorat per la societat i estimat pel grup.

I el tercer concepte és *contrastar per aprendre*. No n'hi ha prou que seguim de costat nens i nenes de diferents orígens, com tampoc no ho és que, de manera esporàdica, el centre deixi un espai perquè es mostrin algunes curiositats relacionades amb les cultures familiars; a l'altre extrem, seria un error pensar que cal posar-se d'acord en la mirada cultural, social o religiosa, seria un error pensar que s'ha de compartir tot. El contrast, el fet de transitar entre cultures i llengües per aprendre, no l'associem ni a una superposició, ni a accions esporàdiques ni a cap tipus d'imposició, sinó a un estímul per al creixement personal. La diferència no és una anècdota. La diferència s'ha de reconèixer en la seva identitat i validesa. És en aquest punt on discrepen els discursos que parlen de *tolerància* i els que apunten cap al *plurilingüisme*. *Tolerància* és concessió i, per tant, la mirada és unidireccional; *plurilingüisme* és reconeixement, i en el reconeixement la mirada es mou sempre en dues direccions: el nen se sent mirat pel seu mestre, mentre que el mestre sent la mirada del nen, una mirada que reclama un procés de comprensió. En el marc d'una educació plurilingüe res ni ningú no és estrany, perquè hi ha un constant transitar entre totes les maneres de sentir, de fer i de dir. El contrast no és, en aquest cas, obrir una porta a la curiositat per tancar-la una mica més tard. Contrastar per aprendre, perquè quan el coneixement fa un viatge cap a llocs desconeguts, mai no retorna de la mateixa manera.

Tanquen l'obra que teniu a les mans dos capítols dedicats a la formació, o potser hauríem d'haver escrit *la transformació*. On situem la diferència? Al nostre entendre, qualsevol procés forma-

tiu té un límit, un límit que només es transgredeix quan entra en joc la reflexió, és a dir, la capacitat de posar en dubte el propi pensament. En el cas de la didàctica, la reflexió sempre ha d'estar lligada a les maneres d'actuar de la professió, ja que només així és possible canviar les mirades, canviar la manera d'anomenar els fenòmens i de donar-hi resposta. La reflexió és el punt de partida per a una veritable transformació, que en cap cas podem entendre com un procés estrictament individual, al marge dels altres. El canvi, en educació sempre ha de ser col·lectiu, compartit pels docents, per les famílies i pel conjunt de la societat. És imprescindible crear el que alguns autors anomenen *zona de comprensió compartida*, la qual, a parer nostre, sempre té una dimensió personal i alhora social, cognitiva i alhora lingüística, real i alhora utòpica.

Aquest llibre està escrit a moltes mans i des d'una perspectiva on conflueixen investigació i docència. Els membres del grup de recerca Plurilingüismes Escolars i Aprenentatge de Llengües (PLURAL)¹ l'hem volgut així perquè entenem que el saber fa vida a molts llocs, tant a les aules dels centres educatius com a les recerques que s'impulsen des de l'àmbit universitari. Els destinataris d'aquesta obra són totes aquelles persones que pensen que l'ésser humà es troba en procés d'esdevenir i que al llarg d'aquest procés sempre se sent interpel·lat per la presència de l'altre.

Des del primer moment, hem pogut comptar amb la col·laboració engrescadora de les escoles, a les quals agraïm com s'han implicat en l'escriptura i reescriptura de cada capítol. També hem gaudit del suport de dos projectes, un d'estatal i l'altre d'autonòmic,² els quals han estat un estímul positiu per a la recerca. I, per descomptat, sense les rialles i l'eficàcia de l'Arantza, i sense el bon humor i la capacitat de resolució de la Laia, aquest llibre no s'hauria acabat mai. Moltes i moltes gràcies!

1. Grup de recerca Plurilingüismes Escolars i Aprenentatge de Llengües (PLURAL), de la Universitat de Barcelona: <<http://www.ub.edu/plural/presentacio-2>>. Forma part del grup de recerca consolidat i amb finançament LLETRA: <<http://grupsderecerca.uab.cat/lletra/ca>>.

2. EDU2015-69332-R. *Desarrollo de las competencias para la educación plurilingüe*. IP: Juli Palou Sangrà (2016-2018).

2017 ARMIF 00014. *Lacolliment lingüístic: la immersió i l'educació plurilingüe i intercultural. Una proposta estratègica de millora per a la formació inicial de mestres*. IP: Montserrat Fons (2018-2020).

Escoles participants

Escola Baró de Viver (Barcelona)

L'escola està situada al barri de Baró de Viver, al districte de Sant Andreu (Barcelona). Es tracta d'una zona geogràfica i social que es caracteritza per l'aïllament dels seus habitants en relació amb la resta del districte i de la ciutat. La nostra escola està considerada centre de màxima complexitat.

Treballem per l'obertura social i cultural de l'escola i del barri, amb la intenció d'oferir accés als múltiples llenguatges que formen part del món, així com un apropament a referents de vida que enriqueixin les experiències de desenvolupament personal dels nostres alumnes.

L'arribada constant de població d'altres països amb diferents costums i llengües ha fet que l'escola hagi hagut de pensar noves estratègies per acollir totes aquestes famílies i incorporar la pluriculturalitat i el plurilingüisme al projecte d'escola. Aquest entorn pluricultural ens ha portat a reflexionar sobre com l'escola pot ser un motor de convivència i d'integració cultural. Les activitats que fem, en les quals intervé la comunitat educativa, ens aporten una riquesa pedagògica que mirem de reflectir en el nostre dia a dia.

Escola Camins (Banyoles)

L'Escola Camins és la cinquena escola pública d'Educació Infantil i Primària de la ciutat de Banyoles, capital del Pla de l'Estany. Va iniciar la seva tasca pedagògica el setembre del 2012. Es troba a la zona comercial de la ciutat. El projecte educatiu aposta per metodologies centrades en l'infant. L'activitat s'organitza a partir d'ambients de lliure elecció i el treball per projectes.

El perfil de l'alumnat actual del centre és divers. El municipi de Banyoles disposa, des de fa deu anys, d'un Pla d'escolarització Extensiva (PEE) que facilita l'escolarització dels alumnes procedents d'altres cultures i nacionalitats als diferents centres de la ciutat de manera equilibrada, de manera que s'afavoreixi la cohesió social i la comunicació entre diferents col·lectius i cultures. Actualment, al centre conviuen 265 alumnes, amb quinze llengües diferents (català, castellà, àrab, sarahule, mandinga, fula, romanès, xinès, rus, francès, finès, italià, mongolès, berber i portuguès), fet que valorem com una riquesa cultural i lingüística.

Centre de Formació d'Adults Carme Karr (Sant Joan de Vilatorrada)

El CFA Carme Karr és un centre educatiu de titularitat pública que va obrir les portes el curs 2008-09. Es troba situat dins el Centre Penitenciari Lledoners. Aquesta circumstància implica la necessitat de definir-ne els objectius i actuacions d'acord, d'una banda, amb els propis de les institucions penitenciàries, basats en la reinserció social de les persones internes, i de l'altra, amb els de les institucions educatives.

Dels interns del centre, una mitjana del 50 % assisteixen a l'escola, la qual té un equip docent format per 15 mestres. En relació amb els estudis que s'hi imparteixen, l'escola té una gran oferta educativa, tant en el torn de matí com en el de tarda. Els cursos de llengua catalana, castellana i anglesa estan entre els ensenyaments amb un volum més gran de demanda per part de l'alumnat.

Valorar la diversitat lingüística del nostre centre i fomentar actituds de respecte de les llengües com a vehicles de comunicació i expressió social de les persones son els nostres grans objectius. En la mateixa línia, cal tenir en compte la importància de la comunicació com a instrument clau per a la reinserció social. Per tant, el paper de l'escola és fonamental en el transcurs del temps dels interns a presó.

Escola Enric Farreny (Lleida)

L'Escola Enric Farreny és un centre públic d'Educació Infantil i Primària d'una sola línia. L'alumnat del centre prové majoritàriament de famílies treballadores de nivell econòmic mig-baix o baix. És per aquest motiu que alguns d'aquests alumnes con-

viuen amb problemes greus de caire econòmic i, alguns, fins i tot social. Els alumnes d'altres nacionalitats o d'altres cultures sumen un total del 10 % de tot l'alumnat i la seva integració s'ha fet o s'està fent mitjançant un procés d'immersió lingüística i cultural a l'aula, sense cap tipus de dificultat que calgui destacar.

Al voltant del 60 % de l'alumnat té com a llengua familiar el castellà, fet que es palesa en la vida diària del centre fora de les aules. La llengua vehicular d'ensenyament-aprenentatge a l'escola, el català, s'imparteix i s'usa en tots els nivells i àmbits.

Una de les característiques principals del centre és que moltes famílies del barri hi han mantingut la fidelitat, alhora que també s'hi han anat incorporant alumnes d'altres barris, poblacions i territoris.

Escola La Sínia (Vic)

L'Escola La Sínia és una escola pública, d'Educació Infantil i Primària, que va començar la seva activitat educativa l'any 2008. Està situada a la zona sud de Vic, en concret, al barri del Remei, que es considera un barri d'acollida de ciutadans procedents de països extracomunitaris al llarg dels darrers vint anys. Entenem l'escola com a referent educatiu del barri i de la ciutat. És per això que desenvolupem una intervenció socioeducativa i que oferim una atenció integral a l'infant i a la seva família.

Les famílies de l'escola procedeixen d'uns quinze països. Hi conviuen unes vint llengües diferents. En el marc d'aquest entorn i d'aquesta societat plural, multicultural i plurilingüe, el tractament integrat de les llengües al centre pren una gran transversalitat en el dia a dia a les aules. Aprenem les llengües a partir del seu ús funcional, comunicatiu i reflexiu, tot contextualitzant-les en un entorn significatiu. El català és la llengua de comunicació i d'aprenentatge de l'escola. Alhora, però, la gran diversitat lingüística dels alumnes i les famílies aporta una gran riquesa; el reconeixement i la visibilització de totes i cada una de les llengües i de les cultures és un eix central del nostre projecte.

Escola Tanit (Santa Coloma)

L'Escola Tanit és troba al barri de Santa Rosa de Santa Coloma de Gramenet, un barri de pas per a molts immigrants, on conviuen una gran diversitat de cultures. Destaquen les procedències asiàtica, magrebina, centreamericana, sud-americana, gitana, africa-

na i europea, en aquest ordre de prevalença. L'escola ja ha fet els cinquanta anys, i des de l'any 2000 ha optat per convertir-se en comunitat d'aprenentatge: un model de centre participatiu, obert a la comunitat en el marc de l'escola inclusiva. Treballem amb un doble objectiu: l'èxit de l'alumnat i la millora de la convivència. El context multilingüe i pluricultural de l'Escola Tanit ha fet que augmenti encara més el seu nivell de compromís amb l'entorn i amb la formació de persones competents en l'ús de llengües, tant de les curriculars com de les no curriculars, com són l'àrab i l'amazic.

Sobre els autors

Míriam Cabré Rocafort

Mestra i doctora. Ha cursat el Màster de Recerca en Didàctica de la Llengua i la Literatura, de la Universitat de Barcelona (UB). Professora associada de Didàctica de la Llengua i la Literatura de la Facultat d'Educació de la UB. Membre del grup Plurilingüismes Escolars i Aprenentatge de Llengües (PLURAL) de la UB. Forma part del grup de recerca consolidat LLETRA. Ha participat en diversos projectes subvencionats per la Comissió Europea. Especialista en l'anàlisi de les creences mitjançant les narratives multimodals.

Margarida Cambra Giné

Llicenciada en Filosofia i Lletres i llicenciada en Lingüística General Comparada per la Université de Paris-la Sorbonne. Doctora. Ha estat professora i investigadora del Departament de Didàctica de la Llengua i la Literatura de la Universitat de Barcelona. Cofundadora del grup Plurilingüismes Escolars i Aprenentatge de llengües (PLURAL). Ha participat en nombrosos seminaris i grups de treball internacionals, tant en didàctica de les llengües com en formació del professorat, i ha col·laborat en projectes de la Divisió de Polítiques Lingüístiques del Consell d'Europa.

Encarnación Carrasco Perea

Llicenciada en Filologia Romànica i doctora en Lingüística i Didàctica de les Llengües per la Université Stendhal de Grenoble (França). Professora agregada de Didàctica de la Llengua i la Literatura de la Facultat d'Educació de la Universitat de Barcelona. Membre del grup Plurilingüismes Escolars i Aprenentatge de Llengües (PLURAL). Ha par-

ticipat en diversos projectes subvencionats per la Comissió Europea. Forma part del grup de recerca consolidat LLETRA. Les seves línies de recerca principals són la (auto)valoració dels repertoris lingüístics, les actituds i representacions de l'alumnat i el professorat en contextos multilingües i multicultural, i l'avaluació de la competència comunicativa plurilingüe i intercultural.

Gemma Casasayas Soler

Mestra. Actualment, i des de fa sis anys, treballa de mestra al Centre de Formació d'Adults Carme Karr, centre educatiu de titularitat pública que va obrir les portes el curs 2008-09 i que es troba situat dins el Centre Penitenciari Lledoners. És la coordinadora lingüística del centre.

Isabel Civera López

Llicenciada en Filologia Anglesa i professora titular de Didàctica de la Llengua i la Literatura de la Facultat d'Educació de la Universitat de Barcelona. Membre del grup Plurilingüismes Escolars i Aprenentatge de Llengües (PLURAL). Forma part del grup de recerca consolidat LLETRA. Ha participat en diversos projectes subvencionats per la Comissió Europea. Especialista en l'ensenyament i l'aprenentatge de llengües estrangeres.

Jordina Codinachs Vila

Mestra. Ha cursat el Màster Interuniversitari en Escola Inclusiva. Col·labora amb el grup de recerca Plurilingüismes Escolars i Aprenentatge de Llengües (PLURAL). Directora de l'Escola la Sínia, de Vic. Està compromesa en diversos projectes que promouen una educació de qualitat, afavoridora de la diversitat i la igualtat d'oportunitats.

Montserrat Coma Guirao

Mestra. Col·labora amb el grup de recerca Plurilingüismes Escolars i Aprenentatge de Llengües (PLURAL). Ha col·laborat en projectes europeus relacionats amb el plurilingüisme i la interculturalitat, finançats per la Comissió Europea. En l'actualitat, és directora de l'Escola Baró de Viver, on treballen des de la pràctica reflexiva i porten a terme diferents projectes amb una mirada inclusiva i d'equitat.

Alessia Corsi

Mestra, llicenciada en Filologia Italiana i doctora. Ha cursat el Màster de Recerca en Didàctica de la Llengua i la Literatura, de la de la Universitat

de Barcelona (UB). Professora associada de Didàctica de la Llengua i la Literatura de la Facultat d'Educació de la UB. Membre del grup Plurilingüismes Escolars i Aprenentatge de Llengües (PLURAL). Forma part del grup de recerca consolidat LLETRA. Ha participat en diversos projectes subvencionats per la Comissió Europea. La seva tesi doctoral tracta sobre literacitats familiars i lectura en contextos plurilingües i pluriculturals.

Montserrat Fons Esteve

Mestra, llicenciada en Pedagogia i doctora. Professora titular de Didàctica de la Llengua i la Literatura de la Facultat d'Educació. Membre del grup Plurilingüismes Escolars i Aprenentatge de Llengües (PLURAL). Forma part del grup de recerca consolidat LLETRA. Ha participat en diversos projectes subvencionats per la Comissió Europea. Col·labora amb l'ICE de la Universitat Autònoma de Barcelona en la formació de formadors en l'aprenentatge inicial de la lectura i l'escriptura.

Neus Frigolé Pujol

Llicenciada en Filologia Anglesa. Ha cursat el Màster de Recerca en Didàctica de la Llengua i la Literatura, de la Universitat de Barcelona (UB). Professora associada de Didàctica de la Llengua i la Literatura de la Facultat d'Educació, de la UB. Membre del grup Plurilingüismes Escolars i Aprenentatge de Llengües (PLURAL). L'interessa l'educació plurilingüe i intercultural com a resposta a la diversitat lingüística i cultural a l'aula.

Carme Güell Serra

Mestra i llicenciada en Pedagogia. Col·labora amb el grup de recerca Plurilingüismes Escolars i Aprenentatge de Llengües (PLURAL), de la Universitat de Barcelona. En l'actualitat, és directora de l'Escola Camins de Banyoles i professora adjunta de la Universitat de Girona.

Maria Marcos Fernández

Mestra. Col·labora amb el grup de recerca Plurilingüismes Escolars i Aprenentatge de Llengües (PLURAL), de la Universitat de Barcelona. Mestra de l'Escola Tanit de Santa Coloma de Gramenet. Presidenta del Casal del Mestre de Santa Coloma de Gramenet.

Sandra Memminger Ruiz

Mestra. Col·labora amb el grup de recerca Plurilingüismes Escolars i Aprenentatge de Llengües (PLURAL), de la Universitat de Barcelona.

Cap d'estudis de l'escola. A l'escola fa tasques pròpies de la mestra d'educació especial i, en general, relacionades amb l'atenció a la diversitat. Està implicada en projectes contra la segregació escolar i la millora de l'escola pública.

Maria Moya García

Mestra i llicenciada en Dret. Ha cursat el Màster de Neuropsicologia i Educació i el Màster de Recerca en Didàctica de la Llengua i la Literatura, de la Universitat de Barcelona (UB). Professora associada de Didàctica de la Llengua de la Facultat d'Educació, de la UB. Membre del grup de recerca Plurilingüïsmes Escolars i Aprenentatge de Llengües (PLURAL). Té interès a investigar sobre l'aprenentatge inicial de la lectura i l'escriptura en escoles que treballen per ambients-espais i en entorns amb diversitat lingüística i cultural.

Juli Palou Sangrà

Llicenciat en Filosofia i Lletres i Filologia i doctor. Professor titular de Didàctica de la Llengua i de la Literatura de la Facultat d'Educació de la Universitat de Barcelona. Membre cofundador del grup Plurilingüïsmes Escolars i Aprenentatge de Llengües (PLURAL). Forma part del grup de recerca consolidat LLETRA. Ha participat en diversos projectes subvencionats per la Comissió Europea. Col·labora amb l'ICE de la Universitat Autònoma de Barcelona en la formació de formadors de l'àrea de llengua i literatura.

Mireia Pérez Peitx

Mestra, llicenciada en Ciències Polítiques i doctora. Professora associada de Didàctica de la Llengua i de la Literatura de la Facultat d'Educació, de la Universitat de Barcelona. Membre del grup Plurilingüïsmes Escolars i Aprenentatge de Llengües (PLURAL). Forma part del grup de recerca consolidat LLETRA. Ha participat en diversos projectes subvencionats per la Comissió Europea. Col·labora amb l'ICE de la Universitat Autònoma de Barcelona en la formació de formadors de l'àrea de llengua i literatura.

Montserrat Piñol Amorós

Mestra i llicenciada en Geografia i Història. Col·labora amb el grup de recerca Plurilingüïsmes Escolars i Aprenentatge de Llengües (PLURAL). Ha col·laborat en projectes europeus relacionats amb el plurilingüïsmes i la interculturalitat, finançats per la Comissió Europea. Mestra de Pri-

mària a l'Escola Baró de Viver, en la qual l'educació parteix de la vida i per a la vida.

Xavier Planàs Serradell

Mestre. Ha cursat el Màster d'e-Learning Especialitzat en Recerca i el Màster de Recerca en Didàctica de la Llengua i la Literatura, de la Universitat de Barcelona (UB). Membre del grup de recerca Plurilingüïsmes Escolars i Aprenentatge de Llengües (PLURAL). Cap d'estudis de l'Escola La Sínia. Impulsa l'equip d'atenció a la infància transdisciplinar.

Blanca Sánchez Gómez

Llicenciada en Filologia Catalana. Ha exercit com a professora de català en Educació Secundària i en la formació d'adults, tant en l'àmbit de la comunicació com en el de la formació instrumental. També ha impartit classes de llengua estrangera en anglès. En l'actualitat, treballa al Centre de Formació d'Adults Carme Karr, centre educatiu de titularitat pública que va obrir les portes el curs 2008-09 i que es troba situat dins el Centre Penitenciari Lledoners.

Núria Sánchez Quintana

Llicenciada en Filologia Hispànica i doctora. Professora associada de la Facultat d'Educació de la Universitat de Barcelona. Membre del grup Plurilingüïsmes Escolars i Aprenentatge de Llengües (PLURAL). Forma part del grup de recerca consolidat LLETRA. Ha participat en diversos projectes subvencionats per la Comissió Europea. És tutora del Màster de Formació de Profesores de Español como Lengua Extranjera de UNIBA.

Juan Antonio Soler Vilanova

Mestre i llicenciat en Geografia i Història (Història de l'Art) per la Universitat de Lleida (UdL). Ha cursat el Màster de Llengües Aplicades, també per la UdL. Mestre de l'Escola Enric Farreny de Lleida. Formador AICLE del Departament d'Educació i formador de Doqua, centre de formació permanent del professorat.

Irene Tort Cots

Llicenciada en Filologia anglesa. Ha cursat el Màster de Recerca en Didàctica de la Llengua i la Literatura, de la Universitat de Barcelona (UB). Ha exercit com a professora d'anglès en els àmbits de l'Educació Primària i Secundària, en formació d'adults i en ensenyament de

llengües a nivell universitari. Professora associada de Didàctica de la Llengua i la Literatura de la Facultat d'Educació, de la UB. Membre del grup de recerca Plurilingüismes Escolars i Aprenentatge de Llengües (PLURAL). L'interessa investigar tot el que tingui relació amb els processos d'aprenentatge de llengües.

Eva Tresserras Casals

Llicenciada en Filologia Hispànica i doctora. Professora associada de la Facultat d'Educació de la Universitat de Barcelona, de la Blanquerna (Universitat Ramon Llull) i de la Universitat Internacional de Catalunya. Membre del grup Plurilingüismes Escolars i Aprenentatge de Llengües (PLURAL). Forma part del grup de recerca consolidat LLETRA. Ha participat en diversos projectes subvencionats per la Comissió Europea. Col·labora en la formació del professorat en entorns plurilingües i interculturals i centra la seva recerca en la competència plurilingüe i en la pràctica reflexiva.

Míriam Turró Amorós

Mestra, llicenciada en Filologia Catalana i doctora. Professora associada de Didàctica de la Llengua i la Literatura de la Universitat Ramon Llull i de la Facultat d'Educació de la Universitat de Barcelona. Mestra a la Fundació Collserola. Membre del grup Plurilingüismes Escolars i Aprenentatge de Llengües (PLURAL). Forma part del grup de recerca consolidat LLETRA. Ha participat en diversos projectes subvencionats per la Comissió Europea. Participa en grups de treball a l'Associació de Mestres Rosa Sensat.

Isabel Vilagran Colprim

Mestra i llicenciada en Psicopedagogia. Col·labora amb el grup de recerca Plurilingüismes Escolars i Aprenentatge de Llengües (PLURAL), de la Universitat de Barcelona. En l'actualitat, és secretària de l'Escola Camins de Banyoles.

Anna Vilaró Bellvehí

Mestra i llicenciada en Psicopedagogia. Secretària de l'Escola La Sínia. Col·labora amb el grup de recerca Plurilingüismes Escolars i Aprenentatge de Llengües (PLURAL), de la Universitat de Barcelona. Apassionada per la literatura infantil i per l'expressió artística. Li engresca tant ensenyar com aprendre.

Índex

Entrada

Escoles participants

1. Fer visibles les llengües: acollir

1.1. Primer pas: descobrir l'entorn

Parlem de l'experiència

Una mirada a l'entorn

Sortim de l'escola, coneixem persones i

reconeixem la pluriculturalitat i el multilingüisme

Parlem dels sabers

Socialització i escolarització

Hi ha un abans i un després de l'equip docent

Reflexions finals

Bibliografia

1.2. Aprendre de i amb els relats de vida lingüística

Parlem de l'experiència

Explicuem la nostra relació amb les llengües

De l'experiència personal a la col·lectiva

Parlem dels sabers

La mirada de la recerca

Del text a la interpretació

Reflexions finals

Bibliografia

1.3. L'oral i l'escrit, diferents formes de representació

Parlem de l'experiència

Al començament només hi ha una llengua

L'aterratge a un context amb una llengua o unes

llengües desconegudes

Aprendre una llengua nova però no poder llegir-la

Aprendre a llegir i a escriure no és senzill

Parlem dels sabers

Llegir i escriure són activitats complexes en qualsevol llengua

Llegir i escriure són activitats socioculturals

Aspectes psicolingüístics

Aspectes afectius

Reflexions finals

Bibliografia

2. Conèixer i reconèixer: crear vincles

2.1. Parlem de llengües amb els «Projectes compartits»

Parlem de l'experiència

Els «Projectes compartits»

«El primer regal: un nom per a l'escola»

«Una cançó per a l'escola»

Parlem dels sabers

Reflexions finals

Bibliografia

2.2. Les llengües de les famílies entren a l'escola

Parlem de l'experiència

Descobrim les llengües a l'escola

Reflexionem sobre les llengües

Parlem dels sabers

Reflexions finals

Bibliografia

2.3. Les capsas de vida

Parlem de l'experiència

Les «capsas de vida» o la incorporació i

reconeixement de les llengües i cultures d'origen a l'aula

Les capsas de vida als diferents cursos

Parlem dels sabers

L'àmbit de la narració
Reconceptualitzar l'escola
Reflexions finals
Bibliografia

2.4. Les llengües a l'escola de la presó

Parlem de l'experiència
L'escola dins el centre penitenciari
Les llengües dins l'escola
Compartir per a aprendre
Reconeixement i presa de consciència d'identitats
singulars i diverses
Parlem dels sabers
Compartir llengües dins el centre penitenciari
Interacció i identitat
L'aprenentatge de llengües per retornar a la societat
Reflexions finals
Bibliografia

3. Transitar entre les llengües: contrastar per aprendre

3.1. El projecte «Contes en família»

Parlem de l'experiència
Les sessions del projecte «Contes en família»
La presència del plurilingüisme a les sessions de
«Contes en família»
La comprensió i les estratègies de comprensió a
les sessions de «Contes en família»
Parlem dels sabers
La mediació en el procés d'aprenentatge de la
lectura
Les literacitats familiars
Reflexions finals
Bibliografia

3.2. Plurilingüisme i intercomprensió

Parlem de l'experiència
Les llengües curriculars i no curriculars a l'escola
La intercomprensió: per entendre'ns, les llengües
no són el problema

Avaluació qualificadora dels aprenentatges
plurilingües? *Yes, we can!*

Parlem dels sabers

Una didàctica del plurilingüisme competencial i transversal

Fomentar el plurilingüisme a l'escola: una
responsabilitat compartida

Apertura a la pluralitat, cultura democràtica i
competència global

Reflexions finals

Bibliografia

3.3. Les llengües pugen a l'escenari: una Rínxols d'Or plurilingüe

Parlem de l'experiència

Els orígens

Fem un pas més

Contrastos entre llengües

Entre bastidors

Llums, càmeres i acció

Parlem dels sabers

Rínxols d'Or: entre ficció i realitat

La transferència interlingüística: ús de la llengua i reflexió

Reivindicar les llengües familiars

Reflexions finals

Bibliografia

3.4. La reflexió metalingüística a l'aula

Parlem de l'experiència

Situem-nos-hi

Mai s'és massa petit per reflexionar sobre la llengua

Parlem del sabers

Algunes representacions que pesen

Aprendre a crear ponts entre llengües

Reflexions finals

Bibliografia

4. La formació dels docents

4.1. La reflexió sobre el plurilingüisme a través de les narratives multimodals

Parlem de l'experiència

Il·lustrar per comprendre's i comprendre:
diversitat de narratives multimodals.

Donar veu al pensament

Parlem dels sabers

L'enfocament conceptual multimodal

Com analitzem i què interpretem de les
pràctiques narratives multimodals sobre
l'enfocament plurilingüe?

La reflexió narrativa multimodal, és eficaç per
promoure el sacseig de les creences sobre
l'enfocament plurilingüe a la formació inicial?

Reflexions finals

Bibliografia

4.2. El sistema de creences en la formació del professorat

Parlem de l'experiència

Creem la nostra història de vida lingüística
Creem narratives amb un component visual

Parlem dels sabers

Els orígens de les creences
Característiques del sistema de CRS
Tipus de canvis

Reflexions finals

Bibliografia

Bibliografia general

Coda

Glossari

Sobre els autors

